

Landelijke studiedag: 7 docenten Nederlands

Consultatievraag 2: Samenhangend geheel?

Opgemerkt wordt dat het begrip/woord ' kennis' weinig voorkomt. Als leerlingen, ook in het PO praten en denken over Taal passen zij kennis over taal(gebruiks)verschijnselen toe, of verwerven zij die actief in het gesprek of de leertaak. Dat geldt evenzeer kennis over begrippen die helpen narratieve/fictionele/literaire teksten beter te begrijpen en over die teksten te kunnen communiceren. Het is zonder meer waar dat leerlingen de wereld moeten leren kennen via het kennismaken van bronnen (teksten, media etc.) en over die kennis moeten communiceren, maar voor het leerdomein Nederlands geldt de unieke positie dat leerlingen er leren over taal en taalgebruik te communiceren, en daar de begrippen en termen voor moeten verwerven om taal(gebruik) te doorzien.

Daarmee snijdt de groep een ander punt aan, namelijk dat van de metacommunicatie. Er zijn drie domeinen van taalgebruik onderscheiden in het model van de ontwikkelgroep (doelgericht, literair, expressief), een onderscheiding die hout snijdt en herkenbaar is, maar bij nader inzien ontbreekt het domein van de metacommunicatie: communicatie over taal. Het is nodig om dat domein toe te voegen omdat het het distinctieve domein is voor het leerdomein Nederlands. Zonder het huidige model te compliceren, kan het middendeel van huidige visualisatie benoemd worden als het domein van metacommunicatie, verbonden met de drie contexten van communicatie die al benoemd zijn. Daarmee drukt het model ook uit dat bij Nederlands het steeds gaat om taalgebruik (de drie domeinen) en communicatie over dat taalgebruik (de middelste cirkel).

De discussie ging ook over het toevoegen van voorbeelden: de groep adviseert niet met voorbeelden te werken, omdat elk voorbeeld een ander voorbeeld lijkt uit te sluiten in sommiger perceptie (' waarom dan niet X genoemd als voorbeeld?')

De samenhang kan wellicht beter uit de verf komen als de visualisatie nog centraler gesteld moet worden, gepresenteerd als drager van het hele domein. De samenhang en alle relaties tussen de onderscheiden domeinen (Grote Opdrachten) kan heel goed aan de hand van de figuur beschreven worden. De feedbackgroep merkte bijvoorbeeld op dat literaire teksten ook tot de rijke taalbasis behoren (GO1) blijkt bijvoorbeeld wel uit het model, omdat Go1 en GO6 (Literaire communicatie) overlap vertonen. Advies: werk vooral aan de tekst over de samenhang aan de hand van de figuur.

Er was in de groep discussie over de presentatie van de samenhang. Nu start de presentatie met het middendeel, GO1-2-3, grote opdrachten die nog niet allemaal heel gelukkig zijn geformuleerd, en niet allemaal heel herkenbaar zijn. Wellicht werkt het beter als GO1-2-3 als geheel gezien wordt, (Metacognitief/metacommunicatief), omdat deze drie GO's zo sterk samenhangen. Maar de inhoud van GO1-2-3 krijgt pas betekenis in de contexten van GO4-5-6-7, die alle zeer herkenbaar zijn voor leraren en ouders. Dat het leren communiceren in die drie contexten kennis en basisvaardigheden vereisen (en aan de ontwikkeling daarvan ook bijdragen) kan van de drie contexten goed verteld worden.

Wellicht kan de samenhang nog versterkt worden door de Concept-context benadering te benutten bij de beschrijving van de onderlinge relatie van de GO's. Als de drie taalgebruiksdomeinen (GO4-5-6-7) de contexten zijn waarin leerlingen moeten kunnen

functioneren, dan vergt dat een analyse van de concepten die leerlingen moeten verwerven om taalvaardig te functioneren. Die concepten (kennis om taalgebruikssituaties te kunnen duiden bijvoorbeeld) zouden dan wellicht gelokaliseerd zijn in GO1-2-3.

Vraag 3:

De feedbackgroep ziet geen noodzaak om GO4 en 5 apart te formuleren. Het is tegen het principe van samenhang. De kritische invalshoek geldt zowel het zoeken en selecteren van informatie als het produceren en communiceren van informatie. GO5 is bovendien contextloos geformuleerd, ook tegen het principes van de GO's 4-7: GO5 vindt veelal plaats in de context van GO4, dus verbindt beide GO's, de alinea Relevantie bij GO5 gaat juist over die samenhang. Dus: neem ze samen. Vermijd ook het opnemen van stappenplannetjes zoals in GO5, maakt een onevenwichtige en toevallige indruk.

Naar aanleiding van GO5 merken deelnemers op dat GO5 nu geformuleerd lijkt vanuit het voorgezet onderwijs. Maar die kritische invalshoek geldt ook PO. Gevoelig worden voor normen en waarden (klopt dit? kan dit?) geldt ook als je met leerlingen uit groep 6 over beleefdheidsvormen spreekt.

Een deelnemer merkte op dat in het document voor Engels/vreemde talen voor elke GO er een korte aanuiding is van een ontwikkelingslijn van jonge kinderen naar eind VO. Dat zou best een goede exercitie kunnen zijn voor het ontwikkelteam Nederlands.

Vraag 4:

GO3: Er is sprake van erkenning en benutting van meertaligheid. Zou meer aandacht moeten zijn voor vaardigheden in meertalige contexten. Docenten missen de vaardigheden.

Erkenning is een ding, kennis mag hier zeker niet ontbreken. Er zou een sterker verband gelegd kunnen worden met interculturele en grensverleggende communicatie, zoals het leergebied Engels/MVT dat wel doet. Ook in het Nederlandse taalgebied is er sprake van interculturele communicatie.

In GO3 is het noodzakelijk om het begrip cultuur duidelijk te definiëren, en het gebruik van 'wij' (wij, Nederlanders). Wie zijn wij? 'Wij' representeert een grote verscheidenheid aan groepen, en niet alleen 'wij' de mensen met blond haar'. Zeer voorzichtig mee omgaan om te vermijden dat 'wij' direct 'zij' oproept.

In het algemeen ontbreekt in Grote Opdrachten (GO3, GO7) het cultuurhistorische perspectief. De historische dimensie is een van de dimensies waarnaar multiperspectiviteit verwijst. Het leergebied Nederlands is het enige leergebied waarin kennis en inzicht in de dynamiek van het taalsysteem, taalgebruik(sgewoonten) en cultuur en het daarmee samenhangende waarden- en normensysteem aan de orde kan komen. En dynamiek heeft nu eenmaal een historische dimensie.

GO7: duidelijker moet worden dat leerlingen vaardig moeten worden in het creatieve denkproces (divergeren, convergeren, persisteren). Duiding en context mist in deze GO. Duidelijk maken dat het creatief denken leerbaar en onderwijsbaar is.